

Gyurkovics Tibor születésének 90. évfordulójára emlékezve!

1931. december 18-án Budapest-Rákosfalván született Gyurkovics Tibor író, költő és pszichológus. Édesapja Dr. Gyurkovics Henrik jogot végzett és a főváros egy kenyérgyárának igazgatója volt a II. világháború végéig. Az apai ági felmenői

között találkozunk Gyurkovich Károly biedermeier arcképfestővel, aki Barabás Miklós festővel dolgozott együtt. Nagybátyja dr. Gyurkovich Tibor orvos, akinek magánkép gyűjteménye Mosonmagyaróváron, a Hansági Múzeum kiállításában tekinthető meg.

Édesanyja Riedel Gizella, aki egy jómódú tejszállításból meggazdagodott vállalkozónak volt a lánya. A költő Rákosfalván született, majd édesapja igazgatói évei alatt Budapesten szolgálati lakásban éltek. Apját 1945-ben elbocsátották állásából és letartóztatták, 2 és fél évet töltött fogságban az uzmányi táborban. Ez idő alatt családja visszaköltözött Rákosfalvára, az anya családjának házába.

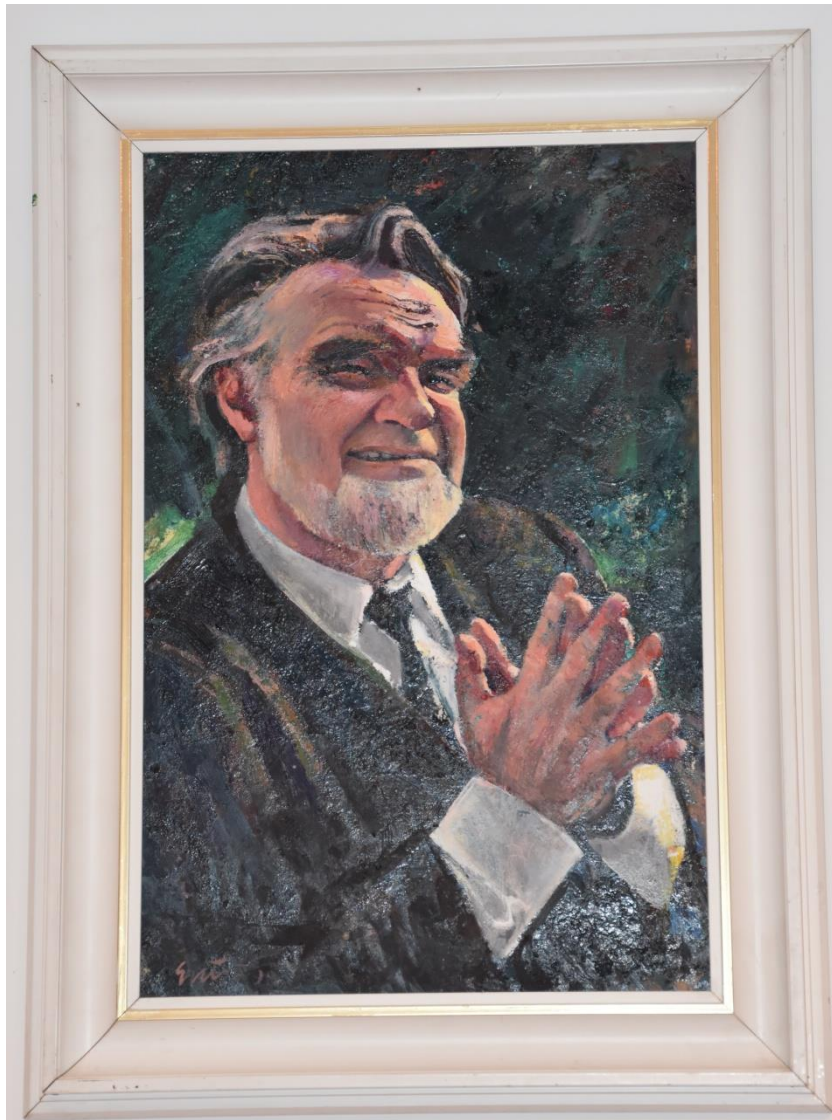
Rákosfalváról így vall a költő: *„Itt vagyok honn, itt van az én világom- Rákosfalva a maga ősegszerű királyválasztó rétjeivel, csöndes halú patakjával, a naiv akácok hatalmas imbolygásával vidékiesen itt fogott.”*

Gyurkovics Tibor elemi iskolás éveit 1937-ben kezdte meg az Álmos vezér téri iskolában. Középiskolás éveit 1942- 48 között a budapesti piaristáknál végezte, majd az államosítást követően

átnevezett Ady Endre Gimnáziumban érettségizett 1950-ben. Érettségi után jelentkezett a Pázmány Péter Tudományegyetem

Orvostudományi karára és az Állam és Jogtudományi karra is. Jelentkezéseit azonban mindkét esetben elutasították családja múltja miatt. 1950 nyarán munkásként dolgozott éjszakai műszakban, majd szeptemberben felvételt nyert a Gyógypedagógiai Tanárképző Főiskolára. 1953 és 55 között az ELTE- BTK- n tanult és pszichológus diplomát szerzett.

1955-57 között Bárczy Gusztáv közbenjárásának köszönhetően, aki felismerte Gyurkovics empatikus természetét, pszichológiát tanított főiskolán és értelmi fogyatékosok nevelőtanáraként dolgozott. 1956-ban, részt vett a forradalomban, az egyik Forradalmi Bizottság elnökeként. E miatt később házkutatásokat tartottak lakásán. 1957-ben a kőbányai Kápolna utcai kisegítő iskolában kapott tanári állást. 1958 és 60 között pszichológusként dolgozott a központi gyermekgondozóban, a József utcában. 1960-68 között, az Országos Ideg és Elmegyógyintézetben dolgozott pszichológusként.

Ezüst György

Gyurkovics Tibor portréja: „Mi az istent akartok felirattal”

olaj, farost

Hansági Múzeum – Cselley-ház, Gyurkovics Tibor emlékszoba

Költői pályája 1957-ben vette kezdetét Weöres Sándor támogatásával, amikor megjelentek nyomtatásban *Feleségemnek* és *Tavaszi utazás* című versei. 1958 májusában Rónay György

mutatta be verseit a *Vigília* hasábjain. Első verses kötete *Grafit* címmel 1961-ben jelent meg. Pilinszky János az ifjú Gyurkovicsot „*vajákos költőnek*” nevezte. Második könyve *Emberfia* címmel látott napvilágot 1965-ben. Ezt követően számos verses, prózai és drámai műve született. Első drámáját, a Madách Színházban mutatták be 1969. április 12-én. Az *Estére meghalsz* című darab nagysikerét követően, számos színház vitte színpadra Gyurkovics drámáit. A nyolcvanas évek végén dramaturgként dolgozott a veszprémi Petőfi Színházban. 1990 után különböző újságok szerkesztőségeiben dolgozott és tévéműsorok gyakori vendége volt. Elsősorban azonban írásaiból élt. Számos regényében és versében megjelennek korábbi munkahelyein szerzett tapasztalatai, benyomásai.

Az 1990-es évektől szervezetek és egyesületek alapító és elnökségi tagjaként tűnik fel. Számos elismerésben és kitüntetésben is részesült. 1992-ben megkapta a Magyar Köztársasági Érdemrend tisztikeresztjét és 1994-ben a Kossuth díjat. 2002-ben Horváth Béla kisközgazdasági párti országgyűlési képviselővel közösen megalapítják a *Hit pajzsa* díjat, amelyet minden év február 25-én, a kommunizmus áldozatainak emléknapján adnak át.

Az 1960-as évektől több alkalommal is járt külföldön. Az Írószövetség képviselőjeként járt Moszkvában Csurka Istvánnal, Csukás Istvánnal és Szakonyi Károllyal. Eigel Istvánnal járt Franciaországban és számos európai országban. Családi nyaralásait a Balatonra szervezték, ahol gyakori vendégek voltak íróbarátai is.

Háromszor házasodott és négy lánygyermek született. A mindig aktív író, 1992-ben szívinfarktus, 1998-ban rákbetegség támadta meg. 2008. november 16-án hosszú betegeskedés után, életének 77. évében szőlőtőre el Teremtője.

Életében Szeghalmi Elemér irodalomtörténész és Hernádi Gyula a magyar irodalom pentatlonistájának, azaz öttusa-bajnokának nevezte. Halála után 2011-ben posztumusz tiszteletbeli taggá választották a Magyar Művészeti Akadémián.

Özvegye Földváry Györgyi asszony, Gyurkovics Tibor halála után számos emlékét, kitüntetését és személyes tárgyát, a mosonmagyaróvári Hansági Múzeumban helyezte letétbe. Az író 131 műalkotásból álló képgyűjteményét a Hansági Múzeum meg is vásárolta. A Múzeum vezetősége 2012-ben emlékszobát nyitott

a Cselley-ház épületében. Így ma már nem csak az 1983-ban megnyitott Gyurkovich-gyűjtemény tekinthető meg a múzeum épületében, hanem a neves író, költő Gyurkovics Tibor életművének egy része is megismerhető.

Portré szobrát, amely Zsin Judit szobrászművész bronz alkotása, a Cselley-ház épülete előtt 2013-ban avatták fel.

Martinschich Balázs

történész muzeológus

Hansági Múzeum

Hansági Múzeum – Cselley-ház, Gyurkovics Tibor emlékszoba